

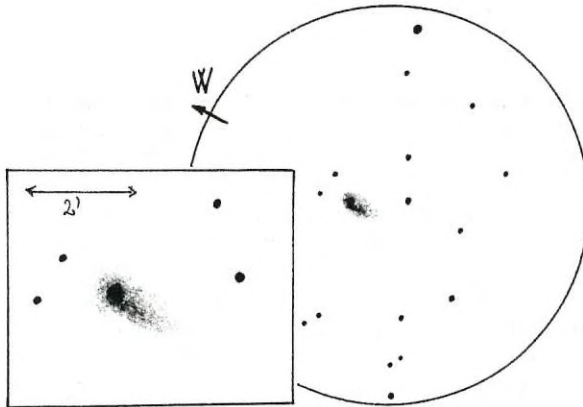

Üstökösök

Üstökösmegfigyelések 1998-ban

Az idén szinte teljesen eltűntek az észlelhető üstökösök, így lehetőség van tovább folytatni a 90-es évekről szóló összefoglalóinkat. Most 1998 van soron, mely a Hyakutake- és a Hale-Bopp-éra után nem hozott látványos visszaesést, ami a három binoklis fényességtartományba emelkedő rövidperiódusú kométának, valamint a teljes gőzzel beinduló LINEAR programnak volt köszönhető. Az 1997-es évvel ellentétben 1998 bővelkedett az érdekességekben. Három üstökös kitörését is megfigyelhettük, melyek közül a C/1998 K5 (LINEAR) több hónap alatt 5^m -t, míg az 52P/Harrington-Abell és 69P/Taylor rövid idő alatt 9^m -t ill. 3^m -t fényesedett. Nagy visszhangot váltott ki a SOHO első „nagy” üstököse, melyet május elején többen is kerestek az alkonyatban. Végül csak a déli féltéken élők számára volt elérhető, de ott 4^m -s, 5° - 10° -os csóvával rendelkező égitestnek látták, mely június elején szintén produkált egy néhány napig tartó 2^m amplitúdójú kitörést.

Három rövidperiódusú üstökös, a méltán híres 21P/Giacobini-Zinner és az 55P/Tempel-Tuttle, valamint a 103P/Hartley 2 is átlépte 10^m -s fényességet, ami viszonylag ritkán fordul elő. Érdekes, hogy mindhárom üstököshöz kapcsolható egy-egy meteorraj, bár a 103P esetében csak az előrejelzések születtek meg, észlelni még nem sikerült a rajt. Most először sikerült megpillantanunk a 93P/Lovas 1-üstököst, melyet Lovas Miklós fedezett fel még 1980-ban. S hogy a kitörések listája teljes legyen: a 29P/Schwassmann-Wachmann 1 január végi és március eleji felfényesedéseit is sikerrel észleltük.

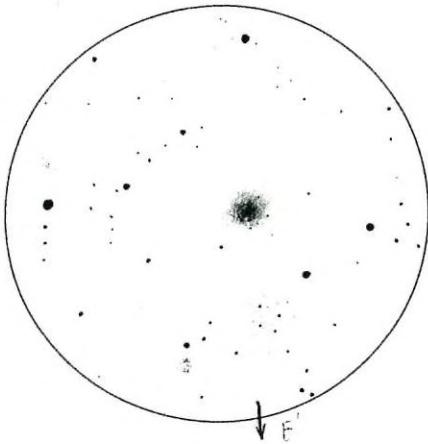

21P/Giacobini-Zinner: Az üstökös Sánta Gábor október 10-ei rajzán (40 C, 180x, LM= 15')

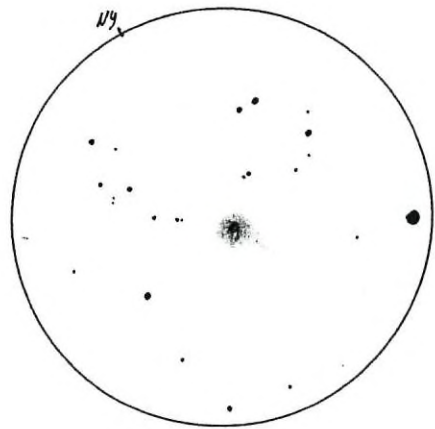
A hosszúperiódusú üstökösök közül számunkra a C/1998 U5 (LINEAR) volt a legérdekesebb, mely november 16-án 0,444 Cs.E.-re haladt el bolygónk mellett, Ekkor 10'-15'-es, 7^m,5-s pacának látszott. Említést érdemel még a C/1998 M5 és a C/1998 P1, bár ez utóbbiról a hajnali láthatóság miatt méltatlanul kevés észlelés született. Külön érdekesség, hogy Lantos Zsolt — a déli féltéken tett kirándulása alatt — még egy utolsó pillantást vetett az évszázad üstökösére.

Következzék szokásos észlelőlistánk, melyből kiderül, hogy legszorgosabb észlelőink a Hale-Bopp nélkül is tartani tudták 1997-es mutatóikat, ami mindenképp azt mutatja, hogy üstökösök szempontjából igen kedvezően alakult az 1998-as esztendő.

Észlelő	Észlelés/Üstökös	Műszer
Sárnecky Krisztián (Budapest)	72/21	44,5 T
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	43/16	27 T
Kósa-Kiss Attila (Nagyszalonta, RO)	43/6	6,3 L
Sánta Gábor (Kisújszállás)	29/10	44,5 T
Szabó Sándor (Sopron)	18/9	35 T

C/1998 U5 (LINEAR): A kométa november 23-án, 10x50-es binokulárral (Sánta Gábor)

C/1998 M5 (LINEAR): Szabó Gyula rajza november 19-én mutatja az üstököst (40 C, 128x, LM= 28')

Összesítve természetesen jócskán elmaradtunk 1997-től, bár a 19 észlelő által megfigyelt 24 üstökös (ezekből 21-es sikerült megpillantani) és a róluk készített 217 pozitív, valamint 34 negatív vizuális megfigyelés igen szép eredmény. Akárcsak a kisbolygók terén, itt is előrelépést hozott a Szegeden beinduló CCD-s asztrometriai program, melynek keretében 4 üstökös is monitorvégre akadt (C/1998 K5, 21P, 52P, 93P). Fotósaink teljesítménye sajnos jelentősen csökkent, pontosan 120-ad részére esett vissza, ráadásul Rózsa Ferenc egy szem fotóján sem látszik a 103P/Hartley 2... A fotósok becsületét Horváth Tibor mentette meg, aki két sikeres felvételt is készített az 55P-ről.

Üstökös	Észlelők		Időpont	Fényesség
	száma	Észlelések száma pozitív negatív fotó		
C/1995 O1 (Hale-Bopp)	1	1	10.14.	10 ^m ,8
C/1997 D1 (Mueller)	1	2	01.04–17.	
C/1997 J2 (Meunier-Dupouy)	4	11 1	04.26–09.26.	10 ^m ,8–12 ^m ,2
C/1997 T1 (Utsunomiya)	2	2 1	04.22–05.23.	13 ^m ,2–14 ^m ,5
C/1998 H1 (Stonehouse)	3	5 1	04.30–05.27.	11 ^m ,5–12 ^m ,5
C/1998 J1 (SOHO)	2	11	05.07–14.	
C/1998 K5 (LINEAR)	4	8 1	06.25–11.14.	12 ^m ,5–14 ^m ,7
C/1998 M1 (LINEAR)	1	1	07.29.	
C/1998 M2 (LINEAR)	2	5	07.29–09.24.	13 ^m ,9–14 ^m ,5
C/1998 M4 (LINEAR)	2	2	07.29.	14 ^m ,8–15 ^m ,0
C/1998 M5 (LINEAR)	7	34 1	07.17–12.29.	9 ^m ,8–12 ^m ,4
C/1998 P1 (Williams)	4	4	10.04–12.29.	9 ^m ,2–10 ^m ,6
P/1998 U3 (Jäger)	3	8	10.30–12.16.	11 ^m ,7–12 ^m ,8
C/1998 U5 (LINEAR)	8	29	11.11–12.28.	6 ^m ,6–10 ^m
21P/Giacobini-Zinner	6	30 1	05.23–11.17.	8 ^m ,5–15 ^m ,0
29P/Schwassmann-Wachmann 1	1	1 3 2	02.01–05.23.	12 ^m ,5–13 ^m ,8
52P/Harrington-Abell	5	10 1	07.25–12.16.	11 ^m ,4–13 ^m ,4
55P/Tempel-Tuttle	12	30 2	01.16–02.28.	7 ^m ,2–9 ^m ,3
62P/Tsuchinshan 2	1	1 2	03.20–05.23.	13 ^m ,6
69P/Taylor	2	7 2	01.31–05.23.	11 ^m ,8–14 ^m ,0
88P/Howell	3	3 1	05.22–10.13.	11 ^m ,0–14 ^m ,6
93P/Lovas 1	3	6 3	07.30–12.22.	12 ^m ,9–13 ^m ,4
95P/Chiron	1	2 2	03.20–05.23.	15 ^m ,6–16 ^m ,2
103P/Hartley 2	5	15 1 1	01.18–04.25.	7 ^m ,7–12 ^m ,1
104P/Kowal 2	1	1	03.20.	13 ^m ,8

SÁRNECZKY KRISZTIÁN

Folytatás a 18. oldalról!

21-én kel a hónap két legnagyobb csoportja azonos hosszúságon. -12° -on és $+20^{\circ}$ -on két E típusú (NOAA 8970–71). Vegyük elsőnek a délit. 21-én a peremhez közel egy nagy szabályosnak tűnő folt 60 ezer km átmérővel és szakadozott PU-jú követővel tűnik fel. 23-án az U kettéválik, a vezető és követő folt egybe olvad. A továbbiakban a követő újra szétválik, darabolódik, csökken, majd ismét aktívabb. 27-én van CM-en, a PU mérete ekkor 40x80 ezer km, teljes hossza 120 ezer km. 28-ától keskenyedik, követője elhal, május 1-jén tovább csökken és kettéválik, 3-án nyugszik.

A másik csoport vezetője 32 ezer km-es monopolár két U-val. A követő 60 ezer km-es szabályos folt két U-val. 22-én pórusok tűnnek fel, 24-én a követőt híd szeli ketté, de nem válik szét. Több U van benne egy tengely mentén. 26-án csak négy nagyobb U, 28-án már csak három. A PU már kör alakú, 56 ezer km átmérővel, 160 ezer km hosszal. 30-án két U között fényes híd látható (nem fler), amit Szitkay Gábor telefonon jelzett és Áldott Gábor CCD-képen is azonosítható. Visszatérésük 05.18-án várható.

ISKUM JÓZSEF